

Gudrun fant seg ikke i diskriminering av eldre psykologer

Det er i dag mangel på psykologer i Norge, og mye tyder på at behovet for flere psykologer vil øke framover. Hvorfor er det da slik at mange kompetente og erfarne psykologer mister driftsavtaler med helseforetakene ved fylte 72 år. Gudrun Önfjörd aksepterer ikke slik diskriminering og har brakt saken inn for likestillings- og diskrimineringsnemnda. Saken er i skrivende stund ikke avgjort.

Behov for å holde på eldre helsepersonell

Det er en kjensgjerning at utviklingen av stadig bedre helse, som resulterer i at antallet eldre øker og levealderen for befolkningen stiger, medfører et betydelig behov for å holde på eldre helsepersonell. Leger, psykologer og annet helsepersonell er en verdifull ressurs, besitter solid helsefaglig kompetanse og har omfattende erfaring som de ønsker skal komme samfunnet til gode lengst mulig. Dette har medført at aldersgrensen blant spesialister i helsesektoren stadig er hevet for å forbedre pasientsikkerheten og kvaliteten på helsetjenestene. Det vises i den forbindelse til helsepersonelloven, hvor aldersgrensen for autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning nå er 80 år.

Dette understrekes dessuten av Helse- og omsorgsdepartementet i lovens forarbeider ved hevingen av aldersgrensen:

«I lys av de senere års utvikling av bedre helse og høyere levealder, samt den teknologiske utviklingen som gjør det enklere for eldre helsepersonell å holde seg faglig oppdatert og følge opp pasienter, finner departementet at hensynet til kvaliteten, pasientsikkerheten, tilliten til og forsvarligheten innenfor helse- og omsorgstjenesten i sin helhet ikke er til hinder for at aldersgrensen kan heves.»

Norsk Psykologforening støttet i 2015 forslaget om heving av aldersgrensen fra 75 til 80 år og uttalte følgende i forbindelse med sitt høringsnotat: «Det er ingen indikasjoner på at psykologer over 75 år fører til en større risiko for pasientsikkerheten enn de yngre psykologene. Det er derimot grunn til å tro at samfunnet vil ha god nytte av å dra veksler på den verdifulle erfaring og kunnskap som eldre i arbeidslivet har opparbeidet.»

Gudruns historie

Gudrun Önfjörd er 72 år og er privatpraktiserende psykolog i Oslo, spesialisert i klinisk barn- og ungdomspsykologi og har drevet refusjonsbasert praksis siden 1996. Hun har 41 års arbeidserfaring som psykolog og innehar en særskilt kompetanse innenfor dette psykologiske fagfeltet. I tillegg er hun utdannet psykoanalytiker. De siste årene har hun drevet en mer aktiv og dyptgående intervensjonsteknikk i sin behandling av sine pasienter, både barn og voksne. Denne type behandlingsmetode effektiviserer og forkorter behandlingstiden betraktelig.

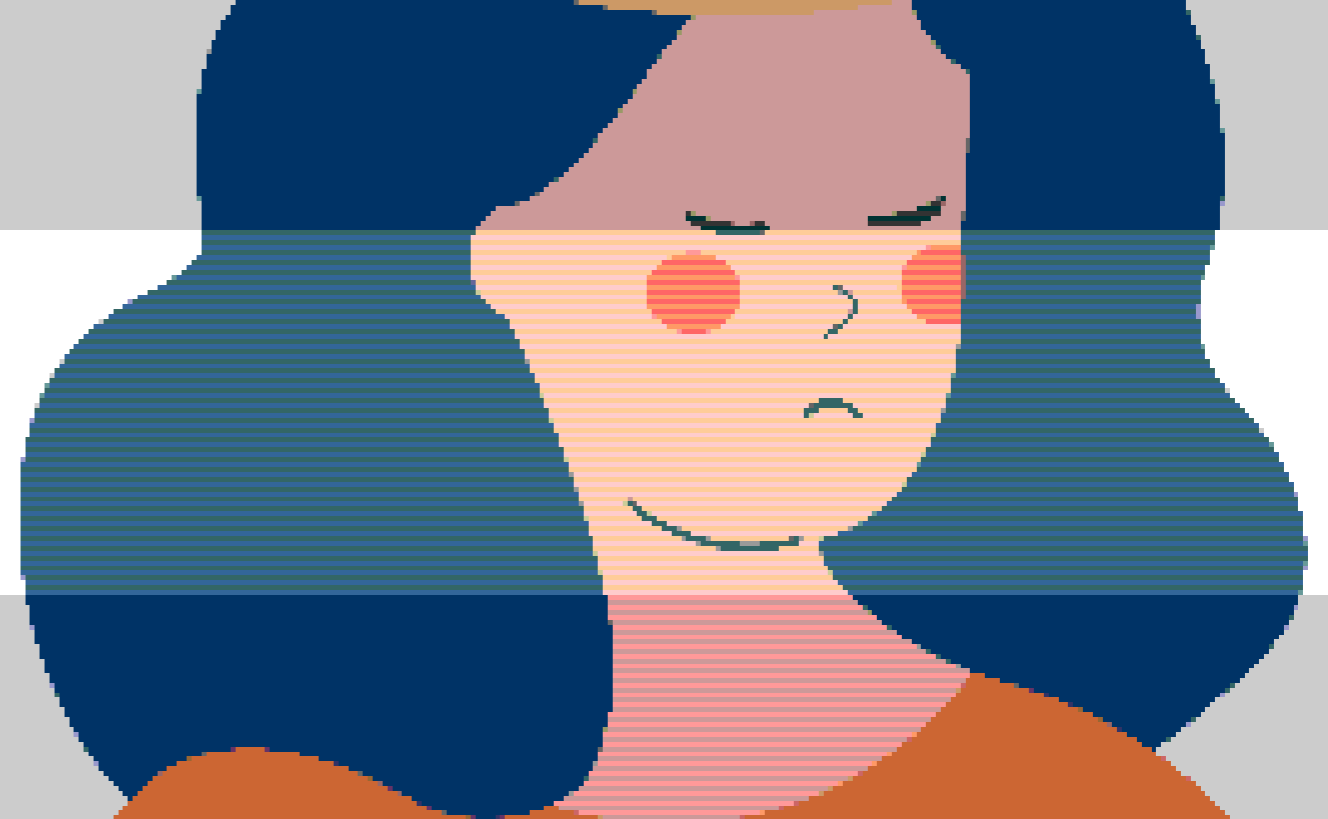
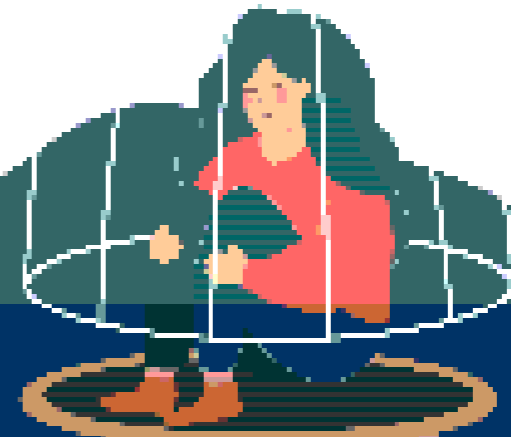
Önfjörd har siden 1. september 1998 hatt en driftsavtale om driftstilskudd med Helse Sør-Øst RHF («Helse Sør-Øst»). Driftsavtalen reguleres av rammeavtalen mellom de regionale helseforetak og norsk psykologforening om spesialistpraksis i klinisk psykologi. I rammeavtalen fremgår følgende om driftsavtalens varighet:

«Individuell avtale uten tidsbegrensning opphører uten forutgående oppsigelse fra noen av partene når psykologen fyller 72 år. Driftsavtalen kan forlenges midlertidig ut over 72 år etter avtale med RHE.»

Önfjörd har et sterkt ønske om å fortsette som avtalespesialist også etter fylte 72 år, noe rammeavtalens aldersgrense på 72 år forhindrer, med mindre Helse Sør-Øst tillater det. Den 9. februar

«Jeg opplever at jeg nå er på høyden i min karriere, frisk og erfaren, og forstår ikke hvorfor jeg nå skal ekskluderes av Helse Sør-Øst utelukkende begrunnet i min fødselsdato. Noe tilsvarende skjer ikke med mine kollegaer i Danmark og alle spør meg om hva som er galt med holdningen til norske beslutningstakere.»

ERIK RÅD
HERLOFSEN

Advokat med arbeidsrett som sitt spesialfelt. Var medlem av Statens seniorråd fra 2004–2017. Partner i advokatfirmaet Helmr AS.

2021 sendte Önfjörd første gang en e-post til Helse Sør-Øst med søknad om forlengelse av sin driftsavtale ved fylte 72 år. Helse Sør-Øst avslø søknaden og viste til rammeavtalens 72 årsgrense og opplyste samtidig at det er behov for nyrekruttering.

Da Helse Sør-Øst etter klage opprettholdt sitt standpunkt, har Önfjörd sett seg nødt til å bringe saken inn for likestillings- og diskrimineringsnemnda.

Spørsmålet er derved om det foreligger ulovlig aldersdiskriminering.

Hva sier loven?

Det følger både av arbeidsmiljøloven og likestillings- og diskrimineringsloven at diskriminering på grunn av alder er forbudt. Det er ingen uenighet mellom partene om at Önfjörd blir forskjellsbehandlet på grunn av sin alder. Det springende tema er hvorvidt forskjellsbehandlingen likevel er lovlig etter unntaksbestemmelsen.

Dette betinger at aldersgrensen har et saklig formål, er nødvendig for å oppnå formålet og ikke er uforholdsmessig inngripende overfor Önfjörd. Det er Helse Sør-Øst som har bevisbyrden for at kravene til saklig formål, nødvendighet og hensiktsmessighet er oppfylt.

Er 72 års-grensen nødvendig for å oppnå et saklig formål?

Den eneste begrunnelsen Helse Sør-Øst har gitt for avslaget om forlengelse av driftsavtalen ved fylte 72 år, er at det foreligger en avtale med norsk psykologforening og et rekrutteringsbehov. Det foreligger imidlertid ingen dokumentasjon på at det er behov for aldersgrensen for å skape rom for yngre psykologer i Oslo. Ved at psykologer over 72 år får muligheten til å forlenge driftsavtalen sin, vil noen få yngre psykologer kanskje måtte vente noen år lenger, slik som i arbeidslivet for øvrig. Dette gir imidlertid ikke grunnlag for å diskriminere eldre psykologer. Hensynet til nyrekruttering av yngre psykologer er derfor ikke et saklig formål.

Automatisk bortfall av driftsavtale ved fylte 72 år er uansett ikke nødvendig for å ivareta rekrutteringsbehovet. Helse Sør-Øst har ikke sannsynliggjort at rekrutteringsbehovet vil bli særlig påvirket om Önfjörd skulle få sin driftsavtale forlenget for eksempel inntil hun fyller 75 år. Selv om stadig flere psykologer ønsker å arbeide etter fylte 72 år, er det grunn til å tro at det for de fleste psykologer vil skje et naturlig frafall før fylte 72 år, og at det er et fåtall som vil ha et reelt

ønske om forlengelse. Hensynet til rekrutteringsbehovet kan derfor ikke brukes som argument for at det er nødvendig å opprettholde aldersgrensen på 72 år.

Er 72 års-grensen forholdsmessig?

Aldersgrensen på 72 år for forlengelse av driftsavtale er etter min oppfatning uforholdsmessig inngripende for Önfjörd. Hun fungerer meget godt i stillingen, har stor arbeidskraft og trives med sitt arbeid.

Ved bortfall av driftsavtalen ved fylte 72 år vil hun lide et betydelig økonomisk tap ved å miste driftstilskuddet. I tillegg er det viktig poeng at Önfjörd, til tross for at hun har 43 års arbeidserfaring, ikke vil motta full pensjon ettersom hun har jobbet i Island, Danmark og Norge. Hun har tidligere sendt en søknad til Nav om å sammen slå beregningen av pensjon opptjent i de nevnte nordiske landene. Søknaden ble imidlertid avslått som følge av at Nav bare betaler ut alderspensjon basert på opptjeningen i Norge.

Bortfall av driftsavtalen ved fylte 72 år, vil derfor være uforholdsmessig inngripende for Önfjörd.

Fakta: Helse- og omsorgsdepartementet i Prop. 74 L (2014-2015). Det presiseres at artikkelforfatteren er Gudrun Önfjörds advokat.

UTGÅTT PÅ DATO!

Norge trenger arbeidskraft og våre politikere oppfordrer eldre til å stå lenger i arbeidslivet.

Bortfall av en driftsavtale begrunnet i at en psykolog er fylt 72 år er diskriminerende, unødvendig og utgått på dato. Aldersgrensen begrenser i stor grad eldre psykologers deltakelse i arbeidslivet, noe som er svært uheldig sett i lys av samfunnsutviklingen med stadig høyere levealder og hvor man holder seg friske lenger. Aldersgrensen på 72 år for forlengelse av driftsavtale, innebærer i realiteten at friske, erfarne og kompetente psykologer som både ønsker og evner å arbeide lenger, blir ekskludert. Sett i lys av at den forventede levealderen fortsatt vil øke, og at behovet for arbeidskraft dermed blir stadig større, er det svært viktig å la friske og erfarne psykologer få fortsette i yrkeslivet. Dette vil gi eldre psykologer muligheter til fortsatt å bidra til samfunnet beste med sin kompetanse og erfaring.

